

Мультимедійні технології в університетських бібліотеках: можливості та завдання

Тавальбех Серхан Алі

*Університет Аль Хусейн – Бин Таласс, Йорданія***Анотація:**

Мультимедійні технології (ММТ) розглядаються як фактору якісних змін інформаційного середовища освіти. Наголошується провідна роль бібліотек в процесі інтеграції ММТ середовища університету. Простежується вплив досвіду бібліотек з використання інформаційних технологій як традиційних, так і автоматизованих, зокрема Інтернет. Визначається, що впровадження ММТ значно підвищує значення бібліотеки в організації ММТ середовища університетів, удосконалення бібліотечно-інформаційного сервісу. Формулюються завдання університетських бібліотек з інтеграцією до єдиного медіапростору.

Тавальбех Серхан Алі. Мультимедийные технологии в университетских библиотеках: возможности и задания. Мультимедийные технологии (ММТ) рассматриваются как фактор качественных изменений информационной среды образования. Устанавливается ведущая роль библиотек в процессе интеграции ММТ среды университета. Прослеживается влияние опыта библиотек по использованию информационных технологий как традиционных, так и автоматизированных, в частности Интернет. Определяется, что введение ММТ заметно повышает значение библиотек в организации ММТ среды университетов, усовершенствование библиотечно-информационного сервиса. Формулируются задания университетских библиотек с интеграцией в единое медиапространство.

Tavalbekh Serkhan Ali. Multimedia technologies in university libraries: opportunities and tasks. Multimedia technologies (MMT) are considered as a factor of qualitative changes of informational environment of education. Leading role of libraries in the process of integration of MMT environment of university is determined. Influence of libraries experience in usage of informational technologies both traditional and computer-aided, Internet in particular is observed. Determined that introduction of MMT noticeable improving the importance of library in MMT environment organization of universities, improvement of library informational service. Tasks of university libraries with integration into united media space are defining.

Ключові слова:

мультимедійні технології, медіа-простір, університетська бібліотека, медіацентр.

мультимедийные технологии, медиапространство, университетская библиотека, медиацентр.

multimedia technologies, media space, university library, media center.

Вступ.

Останні роки тематика теоретичних робіт з приводу інформатизації отримує нову тенденцію, що пов'язана з медіатизацією інформаційного простору і віртуалізацією комунікаційних відносин в суспільстві. Практично це підтверджується зростанням виробництва і використанням ММТ які поєднують різні види інформації: текстів, аудіо, відео та інших об'єктів представлення, обробки, використання різних видів повідомлень або даних в інформаційних мережах. Освітній процес в сучасних університетах та його інформаційне забезпечення в повній мірі охоплюється цими процесами. Комп'ютерна техніко-технологічна складова мультимедіа (ММ) є об'єктом досліджень і діяльності в сфері комунікацій. Для бібліотекарів таким об'єктом стають можливості ММТ для виконання ними інформаційно-комунікаційних завдань і завдань інформаційного сервісу. Тому комплекс знань про ММТ є важливим компонентом професійної компетенції сучасного бібліотечного фахівця на початку XXI ст. ММ технологічні знання і навички уведені до стандартів професійної бібліотечної практики і освіти [1].

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета статті визначається необхідністю встановити зміст і значення ММТ в діяльності університетських бібліотек, як бази засвоєння технологій інформаційного суспільства і якісних перетворень в освіті. Завданням статті є характеристика основних можливостей ММТ з задоволення потреб освіти і напрямів засвоєння ММТ в університетських бібліотеках.

Результати дослідження.

ММТ розглядається як особливий вид комп'ютерної технології, який поєднує в собі традиційну статичну візуальну інформацію (текст, графіка) так і динамічну – мову, музику, відеоряд, анімацію [2, с. 14]. Крім існуючих технологічних визначень ММТ існують культурологічні, антропоцентричні підходи, що розгляда-

ють ММТ як явище культури [3, 4]. ММТ склалися як високотехнологічний комплекс обробки інформації у будь-якому вигляді. ММТ комплекс містить: техніко-технологічний базис, ММ продукти і ресурси, ММ системи, ММ методи обробки і представлення інформації; ММ накопичувачі інформації, ММ програми.

До техніко-технологічного базису ММТ входить обладнання, перші зразки якого з'явилися у другій половині 90-х років XX ст. З того часу конфігурація ММТ комплексу досягла необхідного рівня роботи зі звуком, зображенням, запахом [4]. ММТ надають інформації особливих властивостей і функцій, що системно перетворюють всі основні функції людей [4]. Головними ознаками ММТ є інтерактивність, поліпредметність, гіпертекст. Цілковито зрозуміла необхідність формування нової культури роботи з інформацією на всіх стадіях роботи з нею, зокрема в процесі організації освіти.

В наш час ММТ визначають як змішану технологічну прогресію. Вона не є простим комбінуванням апаратних і програмних компонентів, а є єдиною розширеною архітектурою програмно-технологічних платформ та інструментів комунікації, що інтегрують майже всі засоби передачі і сприйняття людиною інформації та знань. ММТ засобам притаманний значний креативний потенціал, що постійно розвивається і дозволяє людині знаходити різноманітні та ефективні форми і методи саморозвитку. Ці властивості ММТ створюють новий комунікаційний простір обміну інформацією, зокрема, в освіті і змінюють вимоги до учасників навчального процесу.

Процес засвоєння медіапростору з використанням нових технологій комунікаційної взаємодії у просторі універсуму дорівнюють феномену медіатизації суспільства на засадах синтезу способів комунікації [6]. Основи цього процесу складають: поява відповідного обладнання для ММТ; технології роботи зі звуком, зображенням, синтезу запахів; нові типи накопичувачів інформації;

нових програмних продуктів – мультимедіа оболонки; технічних приладів, що реалізують підтримку і використання мультимедійних продуктів. Фактично це знайшло відображення в концепції е – освіти, яка останнім часом сформувалася у інформаційно-просунутих країнах, таких як США, Великобританія, Німеччина та інші [7, 8]. І хоча ця концепція лише набирає силу і впровадження через різні е-стратегії в освіті, вже стало зрозумілим, що оновлення освіти залежить від рівня впровадження новітніх комунікаційних технологій (КТ), опанування і розуміння особливостей технологічного базису нового освітнього середовища [1]. Впровадження ММТ в університетських бібліотеках грають в цьому процесі важливу роль. Фактично, застосування ММТ в освіті свідчить про революційні зміни в освітньому процесі звільняючи змістовний потенціал інформації, що використовується і збагачуючи дидактичний ресурс.

Початком засвоєння ММТ в бібліотеках стало використанням накопичувачів на компакт-дисках CD-ROM (Read Only Memory). CD-ROM склали цілу епоху в діяльності бібліотек пов'язану з оцифруванням документальної інформації та її розповсюдженням з метою заміщення лакун у фондах, їх поповнення новими надходженнями замість дорожчих і малодоступних традиційних друкованих видань. В наш час CD являються цілим сімейством носіїв інформації. Вони дозволяють не тільки зчитувати інформацію з високою швидкістю, але й переписувати й обробляти інформацію представлену у будь-якому вигляді (аудіо, відео, текст, фото). Новим поколінням компакт-дисків є DVD (Digital Versatile Disk). З 1995 року існують міжнародні стандарти, які підтримують забезпечення створення і використання DVD Multi.

Можливості використання ММТ в бібліотеках значно зросли завдяки розвитку мультимедійного програмування. Програмна підтримка ММТ реалізується на основі спеціальних ММ оболонки. Рівень їх виконання звільняє нефакхівців програмістів від необхідності складного програмування в багатопредметному середовищі мультимедіа (звук, зображення, діалогові компоненти, графіка, анімація тощо). До програмних інструментів включають: слайд-шоу, програму сценаріїв, управління потоками даних, конструювання складних інформаційних об'єктів, системи гіпермедіа посилань (RTF, HTML, Hyper Method for Windows та інші). К програмним продуктам, що широко розповсюджуються в бібліотеках можна віднести Microsoft Power Point. Необхідними елементами діяльності бібліотек в медіапросторі освіти стали «гіпертекстова побудова даних» з можливістю створення графічних об'єктів з використанням HTML (Hyper Text Transport Protocol), інструменти інтеграції із сервісами Інтернету (FTP, Gopher, Telnet) та інші можливості WWW (World Wide Web) Інтернету, наприклад, VRML (Virtual Reality Modeling Language)- язык моделювання віртуальної реальності.

Наступний напрям поширення ММТ це поява ММ продуктів. Найбільш широко серед них представлені: 1- електронні видання, що поєднують у собі сукупність ММ інформації (графічної, відео, фото, цифрову, мовну, музикальну); в т.ч. освітні електронні видання, електронні журнали які містять інформаційний,

інформаційний-довідковий матеріал, але й джерела та інструменти створення і обробки інформації, управлінчої структури; 2 – бази даних; 3 – презентації; 4 – мережеві формули; 5 – ігри.

Найсуттєвішою ознакою ММТ є гіпертехнологія, що дозволяє поєднувати у єдину систему різні одиниці інформації будь-якого вигляду на основі багатьох мірних зв'язків асоціативної природи. Серед ММТ може бути описана у термінах мультимедіа процесу, мультимедіа системи, мультимедіа програми, мультимедіа послуги, мультимедіа ресурси, мультимедіа користувач, мультимедіа середовище.

Таким чином ММТ створює нове середовище, можливості якого розкриваються через інтеграцію форм представлення інформації для її подальшого аналізу; візуалізацією об'єктів та процесів, що збільшує наочність та розуміння; звернення до різноманіття програмних засобів творчої співпраці викладачів, студентів та інформаційних посередників, зокрема бібліотечних фахівців. Треба враховувати той факт, що бібліотекарі завжди відповідали за рівень інформаційної культури фахівців. В наш час вони мають прикладати зусилля до максимально повного використання ММТ інструментарію та його контекстних можливостей. Для цього також важливо проводити активну політику налагодження співпрацю університетської бібліотеки з іншими структурами та підрозділами. Це важливо з огляду на те, що проблемою залишається фрагментарність зв'язків між учасниками інформаційних процесів, а також некеріваністю процесів оволодіння новими технологіями.

Підключення університетських бібліотек до Інтернету водночас із завершенням повного циклу автоматизації бібліотечних процесів засвідчило становлення нової епохи в їх діяльності. Так було реалізовано концепцію загального доступу до інформації, як на національному так і на глобальному світовому рівні. Завдання бібліотек і бібліотечних фахівців в цей період були чітко сформульовані в матеріалах ІФЛА (Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ) на поч. ХХІ ст. [1, 9].

ММТ перетворили Інтернет і зробили його значно більшим ніж окремою мережею, а фактично – глобальним комунікаційним простором, де інформація передається, представляється, переробляється за допомогою різних засобів, що доступні для сприйняття у будь-якому вигляді, а також навіть у процесах її створення і використання [2]. Нове середовище ставить перед бібліотеками крім завданнями оволодіння ММТ певні завдання з організаційної перебудови своєї діяльності.

Виникає передумова і можливості створення мультимедіа центрів (ММЦ) в університетах для підтримки і здійснення навчального, науково-дослідного, наукового, експериментально-навчального, самоосвітнього процесів в університетах. Університетські медіа теки слід розглядати тільки як одну із складових елементів ММЦ.

ММЦ – це структура значно складніша бо вона охоплює всі навчальні структури підрозділи університету і скерована на поєднання на єдиній технологічній програмній основі інформаційну складову їх діяльності. Завданням для бібліотек в ММТ середовищі, що фактично вкладається в концепцію е-освіти.

Висновки.

Короткий огляд ММТ середовища свідчить про зміни можливостей бібліотек у виконанні своїх функцій в системі інформаційного забезпечення освіти. Доречі, ММТ дозволяє значно підвищити додатковий ефект інформаційних ресурсів і творчого капіталу викладачів і студентів у навчально-освітньому процесі.

Головними завданнями діяльності університетських бібліотек у ММТ середовищі стають: 1 – вивчення інформаційно-комунікаційних можливостей ММТ; 2 – впровадження їх в практику роботи з метою інтеграції всіх науково-навчальних інформаційних ресурсів університету; 3 – проведення організаційної перебудови своєї діяльності на засадах створення медіацентру університету.

Напрямки подальших досліджень. Використання можливостей ММТ в університетських бібліотеках викликає потребу подальшого теоретичного осмислення феномену «е-освіта», як в аспекті технологічних змін, так і дидактико-навчальних трансформацій; визначення і розробки інформаційно-аналітичної складової діяльності університетських бібліотек в плані максимально-повної обробки і представлення інформаційних ресурсів та їх використання в освітньому процесі. Перспективним напрямом дослідження слід вважати розробку засобів доступу до навчально-наукової інформації в університетах та за

їх межами. Крім цього потребує подальшого вивчення питання створення модуля мета-даних, як інструменту доступу та пошуку інформації в електронному оточенні, а також проектування соціо-технічних систем в сфері викладання та навчання.

Список використаних джерел:

1. Стратегический план Секции информационных технологий и инноваций ИФЛА на 2008-2009 годы: <http://www.ifla.org/VII/s21/annual/sp21/htm/>.
2. Шлыкова О.В. Культура мультимедиа: Уч. пособие/ МГУКИ. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 406с.
3. <http://www.mcluhan.utoronto.ca/mcluhanproject/biographieindex.htm/>
4. Землянова Л.М. Сетевое общество, информационализм и виртуальная культура: <http://www.institute.org.ru/library/articles/10087768663.html/>
5. <http://dxlab.org/ru/lectures/>
6. Multimedia: from Wagner to virtual reality/edited by Randall Packer and Ken Jordn. – N.Y.: Norton, 2001. – 394p.
7. Feldman T. Multimedia in the 90. – London: British National Bibliography research Fund; Chicago: Distributed by the American library association, 1991. – 123p.
8. Callen Coorough. Multimedia and Web: Creating digital excitement/ Skagit Vallege College. – Philadelphia, N.Y.: Harcourt College Publishers, 2001. – 362p.
9. Informational educational programs – 2000 approved IFLA's section on Education and Training Aug. 27, 2000 <http://www.ils.unc.edu/danie/ifla/>.

Надійшла до редакції 19.02.2010р.
ilganaeva_v2006@ukr.net